

LAKIALOITE 98/2008 vp

Laki kansanterveyslain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

Kansanterveyslain 14 §:n 1 momentissa säädetään opiskeluterveydenhuollosta. Kunnan edellytetään järjestävän opiskeluterveydenhuolto myös kunnan ulkopuolelta tuleville opiskelijoille. Laki ei nykyisellään velvoita kuntaa muuhun kuin opiskeluterveydenhuollon järjestämiseen, eikä lakiin ole kirjattu mitään opiskeluterveydenhuollon sisällöstä, järjestämistavoista tai -vastuista.

Käytännössä opiskeluterveydenhuollon resurssit ovat nykyisellään riittämättömät. Tämä vaikuttaa erityisesti toisen asteen sekä ammattikorkeakoulujen opiskelijoihin. Lisäksi ongelmia on näiden opiskelijoiden osalta siinä, että muualla kuin opiskelupaikkakunnalla vakituisesti asuvat opiskelijat eivät aina ole saaneet opiskeluterveydenhuollon palveluja tarvitsemallaan ja heille kuuluvalla tavalla. Lakiin tulisikin kirjata selkeästi opiskeluterveydenhuollon järjestämistavat ja vastuut. Ennen kaikkea lakiin tulisi kirjata opiskeluterveydenhuollon henkilöstömitoitukset.

Toimivan opiskeluterveydenhuollon perusedellytys on määrällisesti riittävä ja asiansa osaava henkilöstö. Sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2006 julkaisemassa Opiskeluterveydenhuollon oppaassa vaaditaan, että opiskeluterveydenhuollossa mukana olevan henkilöstön tulee tuntea opiskelijoiden elämäntilanne kaikkine erityispiirteineen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut suositukset, joiden mukaan opiskeluterveydenhuolto edellyttää toisella asteella yhden kokopäiväisen terveydenhoitajan 600 opiskelijaa kohti ja

korkea-asteella yhden kokopäiväisen terveydenhoitajan 800 opiskelijaa kohti. Terveydenhoitajakohtaista opiskelijamäärää voidaan suosituksen mukaan vähentää, mikäli opiskeluterveydenhuollossa ei ole käytössä psykologin palveluja, terveydenhoitajan työparina ei ole nimettyä, opiskeluterveydenhuoltoon perehtynyttä lääkäriä, opiskelijoissa on paljon aikaa vaativia nuoria tai opiskelijoiden joukko on kovin heterogeeninen. Suositus opiskelijälääkärin potilasmääräksi on 2 500—3 000 opiskelijaa yhtä kokopäiväistä lääkäriä kohti sekä korkea-asteella että toisella asteella. Nämä suositukset on ehdottomasti nostettava lain tasolle. Lakiin tulisi kirjata velvoite nimetä ainakin suurimpiin kuntiin pelkästään opiskeluterveydenhuollosta vastaavat lääkärit ja sairaanhoitajat.

Tutkimukset osoittavat, että nuorten ja opiskelijoiden mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet merkittävästi. Myös viimeaikaiset traagiset tapahtumat, kuten Jokelan ja Kauhajoen kouluissa sattuneet ampumavälikohtaukset ja kahden nuoren tytön puukotukset, ovat osoitus siitä, että opiskeluterveydenhuollossa sekä erityisesti mielenterveyspalveluiden saannissa ja riittävydessä on suuria ongelmia. On todettu, että nuorten lisääntyvät mielenterveysongelmat työllistävät kouluterveydenhoitajia ja -psykologeja yhä enenevässä määrin. Tästä syystä opiskeluterveydenhuoltoa koskevaan lainsäädäntöön olisi kirjattava vaatimus ainoastaan opiskeluterveydenhuoltoon keskittyvän mielenterveyspalvelun tarjoamisesta. Psykologiliitto on suosittanut ammattikorkeakouluissa yhtä kokopäiväistä psyko-

logia 2 000 opiskelijaa kohti ja toisella asteella yhtä psykologia 1 000 opiskelijaa kohti. Myös nämä suositukset tulee kirjata lakiin ja yhdenmukaistaa. Näin voidaan taata opiskelijoiden tasa-arvoisuus eri kouluasteilla.

Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistellut ehdotuksen neuvolatoimintaa, koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa sekä lasten ja nuorten ehkäisevää suun terveydenhuoltoa koskevasta asetuksesta. Valmistuneessa asetuseräluonnoksessa selkiytetään hyvällä tavalla opiskeluterveydenhuollossa tällä hetkellä vallitsevaa sekavaa tilannetta. Mielestämme luonnoksessa on joitakin niin tärkeitä opiskeluterveydenhuollon kehittämiseen liittyviä kohtia, että ne tulee ehdottomasti nostaa lain tasolle. Asetuseräluonnoksessa on kuitenkin myös joitakin puutteita, jotka tulisi pikimmiten korjata lain tasolle.

Opiskelijajärjestöjen tekemässä terveyskyselyssä, jossa kartoitettiin opiskelijoiden terveydentilaa, terveystottumuksia ja toiveita opiskeluterveydenhuollon kehittämiseksi, ilmeni, että ammattikorkeakoululaisista lähes 40 prosenttia jäi ilman uusille oppilaille suunnattua terveystarkastusta. Lakiin tulisikin kirjata myös uusia opiskelijoita koskeva oikeus terveystarkastukseen ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Asetuseräluonnoksessa on selkiytetty opiskelijoiden terveystarkastusjärjestelmää melko hyvin, mutta esimerkiksi ammattikorkeakoulujen opiskelijat eivät sen mukaan saa automaattisesti terveystarkastusta, vaan heidän terveydentilansa mitataan paperilla terveyskyselyn puitteissa. Mieles-

tämme myös ammattikorkeakouluopiskelijoilla tulisi olla lakiin kirjattu oikeus automaattiseen terveystarkastukseen ensimmäisenä vuonna.

Yhtenä tärkeimpänä kehityskohteena opiskelijat pitivät terveyskyselyn mukaan opiskelijahammashuollon kehittämistä. Lakiin tulisikin kirjata myös velvoite järjestää opiskelijahammashuolto samaan tapaan muiden terveyspalveluiden kanssa. Lakiin tulisikin kirjata asetuseräluonnoksessa oleva velvoite järjestää opiskelijalle ainakin kerran opiskeluaikana suun terveystarkastus.

Opiskeluterveydenhuollon tarkoituksena on ennen kaikkea vahvistaa opiskelijan hyvinvointia sekä opiskelukykä. Tämän tulee olla opiskeluterveydenhuoltoa koskevan lainsäädäntöuudistuksen lähtökohtana. On koko yhteiskunnan kannalta tärkeää, että työelämään siirtyessään opiskelijat ovat työkykyisiä ja hyvässä kunnossa, jotta he jaksavat työelämän kiireessä ja paineissa ja voivat antaa täyden panoksensa yhteiskunnalle. Työvoimapulan vuosien lähestyessä tämä nousee yhä keskeisemmälle sijalle.

Opiskeluterveydenhuollon tulisi toimia tasa-arvoisesti paikkakunnasta riippumatta. Tämän vuoksi tarvitaan tiukempaa sääntelyä riittävien opiskelijaterveydenhuollon palveluiden turvaamiseksi kaikkialla maassamme.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

kansanterveyslain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 28 päivänä tammikuuta 1972 annetun kansanterveyslain (66/1972) 14 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 674/1983, 605/1991, 248/1997, 771/2005, 928/2005 ja 626/2007, uusi 7—9 momentti seuraavasti:

14 §

Kunnan tulee huolehtia henkilöstömitoitusten noudattamisesta opiskeluterveydenhuollossa siten, että toisella asteella tulee olla käytettävissä yksi kokopäiväinen terveydenhoitaja 600 opiskelijaa kohti ja korkea-asteella yksi kokopäiväinen terveydenhoitaja 800 opiskelijaa kohti. Terveydenhoitajakohtaista opiskelijamäärää voidaan vähentää, mikäli opiskeluterveydenhuollossa ei ole käytössä psykologin palveluja, terveydenhoitajan työparina ei ole nimettyä, opiskeluterveydenhuoltoon perehtynyttä lääkäriä, opiskelijoissa on paljon aikaa vaativia nuoria tai opiskelijoiden joukko on kovin heterogeeninen. Toisella asteella ja ammattikorkeakouluissa tulee olla yksi psykologi tuhatta opiskelijaa kohti. Opiskelijälääkärin palveluita tulee olla käytettävissä niin, että käytettävissä olisi yksi

kokopäiväinen opiskelijälääkäri 2 700 opiskelijaa kohti.

Toisella asteella tai ammattikorkeakouluissa vakituisesti opiskeleville on järjestettävä ensimmäisenä opiskeluvuonna terveydenhoitajan tarkastus ja ensimmäisenä tai toisena vuonna lääkärintarkastus. Lääkärintarkastus tulee kuitenkin aina järjestää ensimmäisenä opiskeluvuonna opiskelijalle, joka on erityisopetuksessa tai jolla terveydentilan ja opiskelukyvyn selvittäminen on tarpeellinen opiskelualan tai tulevan ammatin vuoksi.

Opiskelijalle tulee tarjota kerran opiskeluaikana suun terveystarkastus, jossa selvitetään suun terveysneuvonnan ja palvelujen tarve.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 25 päivänä syyskuuta 2008

Satu Taiveaho /sd
Anneli Kiljunen /sd
Antti Vuolanne /sd
Tuula Väättäin /sd
Krista Kiuru /sd
Päivi Lipponen /sd
Merja Kuusisto /sd
Outi Alanko-Kahiluoto /vihr
Saara Karhu /sd
Heli Paasio /sd
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Katja Taimela /sd

Sirpa Paatero /sd
Liisa Jaakonsaari /sd
Jyrki Yrttiaho /vas
Merja Kyllönen /vas
Pia Viitanen /sd
Jouko Skinnari /sd
Esa Lahtela /sd
Markus Mustajärvi /vas
Pentti Tiusanen /vas
Jukka Gustafsson /sd
Bjarne Kallis /kd
Kimmo Kiljunen /sd

LA 98/2008 vp — Satu Taiveaho /sd ym.

Minna Sirnö /vas
Matti Kauppila /vas
Tarja Tallqvist /kd
Marjaana Koskinen /sd
Erkki Tuomioja /sd
Erkki Pulliainen /vihr
Annika Lapintie /vas
Matti Ahde /sd
Lauri Oinonen /kesk
Antti Kaikkonen /kesk
Janne Seurujärvi /kesk
Sari Palm /kd
Valto Koski /sd
Johanna Karimäki /vihr
Tero Rönni /sd
Tuula Peltonen /sd
Reijo Laitinen /sd
Pertti Virtanen /ps
Anni Sinnemäki /vihr
Oras Tynkkynen /vihr

Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
Timo Soini /ps
Pentti Oinonen /ps
Janina Andersson /vihr
Ilkka Kantola /sd
Matti Saarinen /sd
Johannes Koskinen /sd
Kari Rajamäki /sd
Maria Guzenina-Richardson /sd
Antti Kalliomäki /sd
Lauri Kähkönen /sd
Johanna Sumuvuori /vihr
Paavo Arhinmäki /vas
Erkki Virtanen /vas
Unto Valpas /vas
Veijo Puhjo /vas
Mikko Kuoppa /vas
Esko-Juhani Tennilä /vas
Mirja Vehkaperä /kesk
Jacob Söderman /sd